

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА СОЦИАЛНИ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ И ПРОВИНЦИЯ БАДЕН ВЮРТЕНБЕРГ – ГЕРМАНИЯ (методология и резюме с основни резултати)

В изпълнение на Дейност 3 – Организиране и провеждане на социологическо изследване по договор BG051PO001-7.0.07-0001-C0002 между Сдружение „Център за устойчиво социално развитие“ и Министерство на труда и социалната политика, във връзка с предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, по схема за безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Изследването е осъществено от екип:

доц. д-р Евгени Станимиров

доц. д-р Мария Станимирова

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение	3
II. Методология на изследването.....	7
III. Резюме с основни резултати от изследването	12
Приложение - Анкетна карта.....	21

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

I. Въведение

Социалната икономика е сфера, към която Европейският съюз проявява траен интерес и инвестира в нейното постоянно развитие и усъвършенстване, за да отговори на актуалните социални потребности в страните от Общността. Съвременният социален европейски модел се характеризира с високо ниво на услугите, стоките и работните места, генерирани от социалната икономика. В основата на този модел е регулиране на производството и доставката на множество социални услуги от обществен интерес. Ценностите на социалната икономика се намират в тясна връзка с общите цели за социално приобщаване и достойни условия на труд, обучение и реинтеграция на пазара на труда.

Социалното предприятие може да се разглежда като инструмент, насочен към хармонизиране на социално-икономическото развитие в България.

Социалното предприятие се различава съществено от традиционната стопанска бизнес организация от една страна, а от друга – от организациите с благотворителна цел. Социалното предприятие има изразен социален ефект – характеризира се с баланс между стремежа към реализиране на печалба и пряко подпомагане на социалния статус на определени групи лица, т.е. извършването на дейност с цел генериране на приходи е обусловено от това кой е облагодетелстван от дейността и резултатите от нея.

Социалният ефект от функционирането на социалното предприятие може да се анализира в следните направления:

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

1. В процеса на изпълнение на дейността на предприятието, ако се осигурява заетост на лица от неравностойни социални групи.

2. При използване на резултатите от дейността, в случай че се произвеждат продукти, които се предоставят безвъзмездно или при преференциални условия на лица от такива групи.

3. При разпределяне на приходите от дейността на социалното предприятие, ако те се използват по начин, подпомагащ жизненото равнище и интеграцията на лица в неравностойно социално положение.

За целите на настоящото изследване е необходимо изясняване съдържанието (операционализация) на следните по-важни понятия:

- *Социално предприятие*. Под този термин се разбира „стопанска дейност на юридическо лице, която има изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи за подобряване на жизненото им равнище, осигуряване на заетост, предоставяне на услуги и/или други форми на пряка подкрепа за преодоляване на социалната им изолация“. Социалното предприятие преследва социален ефект със стопанската си дейност. От тук, предприятия, които не преследват трайно социален ефект (например инцидентно отделят част от приходите си за благотворителност или обществено значими цели), не могат да бъдат определени като социални.

- *Социален ефект* – подобряване на социалния статус на лица от уязвими групи;

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

- *Лица от уязвими групи* – лица, които се нуждаят от помощ за изравняване на техния жизнен или социален статус с този на останалите членове на обществото;

- *Социално подпомагане* - предоставяне на социални помощи и социални услуги;

- *Социална помощ* - средства в пари и/или в натура, които допълват или заместват собствените доходи до основните жизнени потребности или задоволяват инцидентно възникнали потребности на подпомаганите лица и семейства.

- *Социална услуга* – дейност, която подпомага и разширява възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот, насочени са към подкрепа на подпомаганите лица към водене на пълноценно съществуване и за социално включване в обществото. Предоставя се срещу заплащане на такси или по договаряне.

- *Социална интеграция* – явява се съществен елемент на социалните услуги и следва да бъде предлагана по начин, гарантиращ на лицето водене на самостоятелен начин на живот, а не поставяне на лицето в зависимост от услугата, респ. институцията, която я предоставя.

Социалните предприятия функционират в различен национален контекст, което предопределя различия в спецификата на организацията на тяхната дейност и основни цели. Разграничават се няколко базови модела на социални предприятия, сред които водеща е ролята на: британския модел; модела на континентална Западна Европа и модела на САЩ.

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

От посочените модели с най-близки параметри до условията на функциониране на социалните предприятия в България е практиката в Западна Европа. Проучването ѝ в сравнителен план с тази в България може да предостави важни идеи за адаптиране на добри практики и изграждане на сътрудничества между социалните предприятия у нас и водещи западноевропейски държави.

Обект на настоящото изследване са представители на действащи социални предприятия на територията на Република България и на територията на провинция Баден-Вюртенберг – Германия.

Баден-Вюртемберг е една от шестнадесетте федерални провинции на Германия (разположена в югозападната част на Германия, източно от горното течение на река Рейн). Тя е третата по площ и население федерална провинция от общо шестнадесет в Германия, с площ 35 751 км² и 10,754 млн. души население.

Основната цел на изследването е проучване на профила и опита на социалните предприятия на територията на Р.България и провинция Баден-Вюртенберг – Германия.

Задачи, конкретизиращи поставената цел:

1. Да се направи характеристика на основните параметри на дейността на социалните предприятия в анализираните територии;
2. Да се проучат и анализират в сравнителен план основните цели и мотиви за създаване на изследваните социални предприятия;
3. Да се изследват основните източници на финансиране на дейността на социалните предприятия, в обхвата на изследването;

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

4. Да се изведат и да се анализират в сравнителен план възможностите за сътрудничество на социалните предприятия;

5. Да се разработи регистър с контактни данни за социалните предприятия от изследваните територии.

II. Методология на изследването

Използваната изследователска стратегия е *дескриптивна*. Изследването се основава върху първични данни. Информацията се регистрира посредством пряка персонална анкета с представители на социални предприятия на територията на България и провинция Баден Вюртенберг - Германия. Този метод за събиране на информация е предпочетен, поради следните причини:

- намалява броя на отказите за участие в проучването;
- регистрират се по-малък брой грешки при попълване на анкетната карта;
- има възможност за проследяване реакциите на респондентите;
- получава се допълнителна информация, посредством дискусия по темата;
- упражнява се контрол върху самостоятелното попълване на анкетните карти от всяко от включените в проучването лица;
- има възможност за вникване в същността на въпросите от страна на анкетираното лице без да му се предоставя допълнителна

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

помощ за разясняване на отделните въпроси и за разбиране на логическите връзки между различните блокове въпроси.

В контекста на посочените цел и задачи на проучването и при отчитане операционализацията на понятието „социално предприятие“ са изведени пет раздела фактори, които включват различни фактологически и оценъчни въпроси, а именно:

- Раздел 1 – „Профил на социалното предприятие“;
- Раздел 2 – „Цели и мотиви за създаване на социалното предприятие“;
- Раздел 3 – „Финансиране на дейността на социалното предприятие“;
- Раздел 4 – „Сътрудничество на социалното предприятие“;
- Раздел 5 – „Контактни данни за социалното предприятие“.

В раздел 1 „Профил на компанията“, статусът на изследваните социални предприятия е оценен с помощта на първични данни в следните направления:

- Община, на територията на която функционира компанията (респ. в България и в провинция Баден Вюртенберг – Германия);
- Правен статут на юридическото лице, към което функционира социалното предприятие. Въпросът е продиктуван от допускането, че различните организационно-стопански форми имат различна степен на устойчивост, в зависимост от равнището им на самостоятелност при вземането на решения, начина на управление и разпределение на доходите, режима на труд и почивка и др.;

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

- Година, от която изследваното социално предприятие осъществява дейности спрямо лица от уязвими социални групи;
- Области, в които социалните предприятия осъществяват подкрепа (в т.ч. социални, здравни, образователни услуги, заетост на лица в неравностойно социално положение, провеждане на информационни и превенционни кампании и др.);
- Общ брой на заетите в социалното предприятие лица и брой на заетите в неравностойно положение. На тази основа може да се анализира дялът на заетите в неравностойно положение от общо заетите лица;
- Направление (я), в което (които) социалното предприятие осигурява заетост на лица в неравностойно положение;
- Целеви групи от населението, към които е насочена подкрепата на социалното предприятие (в т.ч. хора с увреждания, възрастни хора, представители от уязвими малцинствени групи, лица страдащи от зависимости, бивши затворници и др.). На тази основа може да се анализира и да се достигне до изводи относно структурата на лицата, на които предприятието осигурява подкрепа.
- Групи лица, на които е предоставена заетост (групите са представени аналогично на предходния показател);
- Степен на приложение в предприятието на доброволчески труд;
- Изменение на обема на продажбите на социалното предприятие за последните 3 години. На база на посочените средни стойности за

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

посоката на развитие може да се достигне до изводи за устойчивостта на основната дейност на компаниите.

В раздел 2 от въпросника са оценени целите и мотивите за създаване на социалното предприятие. За оценка на целите и мотивите е събрана информация в следните направления:

- Основна цел, провокирала създаването на социалното предприятие (в т.ч. икономическо развитие, трудова интеграция, квалификация и преквалификация на работна ръка, социална устойчивост и др.);

- Мотивация за създаване на предприятието. Като основни мотиви са оценени: проява на добра воля; привилигиран режим на финансиране на дейността; диверсификация на доходите между различни дейности; акумулиране на средства за изпълнение на социални цели; финансова сигурност; финансова независимост и др.);

- Степен на мотивираност на заетите в социалното предприятие лица;

- Субекти, иницирали стартирането на дейността на социалното предприятие (в т.ч. местна общност, социална група, професионална група, държавата, общината, организацията, към която социалното предприятие функционира и др.);

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

В раздел 3 от въпросника се оценява “финансирането на дейността на социалното предприятие”. За тази цел е акумулирана информация в следните направления:

- Източник на финансиране на дейността – приходи от основна дейност, държавен, общински бюджет, европейски проекти и програми, дарения и др.;

- Съотношение между вътрешни и външни източници на финансиране.

Раздел 4 от въпросника цели да изследва “възможностите на социалното предприятие за сътрудничество”. Анализите са осъществени в следните разрези:

- Членство на социалното предприятие в асоциация (сдружение) на социалните предприятия;

- Степен на сътрудничество с институции и организации, оказващи подкрепа на социалните предприятия. Изброени са основни организации (други социални предприятия в страната и в чужбина, общинска и държавна администрация, асоциация на социалните предприятия, браншови организации и др.), като за всяка трябва да се посочи дали някога е осъществявано сътрудничество и ако отговорът е положителен, дали контактите са били инцидентни или постоянни.

- Степен, в която изброените институции и организации подпомагат дейността на социалното предприятие;

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

- Степен, в която основни потенциални предимства биха мотивирали социалното предприятие за коопериране с други социални предприятия. Като такива потенциални предимства са посочени: обмяна на опит в областта на осъществяваните услуги и/или производство; обмяна на опит в областта на управлението; съвместен маркетинг; обмяна на опит при разработване на проекти по Европейски програми; партньорство при закупуване на дълготрайни активи и др.

- Планирано коопериране (сътрудничество) с други социални предприятия в страната;

- Планирано коопериране (сътрудничество) с други социални предприятия в чужбина.

Раздел 5 от анкетната карта цели акумулиране на основни контактни данни за изследваните социални предприятия. На тази основа може да бъде разработен регистър на социалните предприятия в България, представляващ „моментна снимка“ и предоставящ информация по ключови критерии, на база на основни адресни данни за социалните предприятия у нас.

III. Резюме с основни резултати от изследването

Изследването на дейността на социалните предприятия е осъществено при съпоставка между България и провинция Баден Вюртенберг – Германия. Изследването е реализирано в четири

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

аспекта: профил на социалните предприятия; цели и мотиви за създаване на социалните предприятия; финансиране на дейността; сътрудничество на социалните предприятия.

Профил на социалните предприятия

Данните показват, че преобладаващата част от включените в проучването субекти осъществяват дейност на територията на общини, класифицирани като селски райони. За разлика от териториално концентрираната дейност на предприятията в България, тези в Германия се отличават с по-висока степен на географска дисперсия.

Възможностите за финансиране на дейността по европейски програми стимулира създаването на социални предприятия в България след 2011 г. От тук е направен извод, че социалните предприятия в България са сравнително нова форма за социална ангажираност на бизнеса, които не са свързани и не ползват опита на действащи подобни организации в страната от миналото. За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия са със значително повече традиции и опит в областта на социалното подпомагане (около 50% от изследваните субекти са създадени преди повече от 25 г.).

Констатират се съществени разминавания в основната цел на функционирането на социалните предприятия. Над 85% от изследваните социални предприятия в България и само 45% от изследваните субекти в Германия предоставят социални услуги.

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Специфично за социалните предприятия в Германия е много високият относителен дял (над 75%) на предприятията, които осъществяват дейност в сферата на производството и търговията (производство в сферата на металургията, дърводобива, строителството, занаятите, ресторантьорството и др.). В България това направление към настоящия момент е много слабо развито.

Почти 40% от социалните предприятия в България и над 80% от тези в Германия осигуряват заетост на лица в неравностойно положение.

Консултирането като вид дейност на социалните предприятия е сравнително слабо застъпено в България - едва 17 % от социалните предприятия са ангажирани с консултантска дейност. За сравнение 70 % от социалните предприятия в провинция Баден-Вюртенберг предоставят консултантски услуги (кариерно консултиране, консултиране в областта на недвижимата собственост, стартиране на предприемаческа дейност и др.).

В България най-висок дял от предприятията осигуряват заетост в областта на социалните (над 80%) и образователните услуги (62%).

В провинция Баден Вюртенберг – Германия най-висок относителен дял (75%) от изследваните социални предприятия осигуряват заетост в производствената и търговска сфера, както и в самия процес на предоставяне на заетост (60%).

Социалните предприятия у нас като цяло са микро- и малки предприятия, поради което броят на заетите лица в тях е относително нисък. Съпоставката в проучваната провинция в

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Германия показва, че 45% от социалните предприятия в Баден Вюртенберг осигуряват заетост на над 100 лица в неравностойно положение, сред които 30% - на над 300 лица.

Анализът показва, че структурата на целевите групи, към които е насочена дейността на социалните предприятия е различна в България и в Германия. В България най-висок относителен дял от предприятията осигуряват подкрепа на представители на уязвими малцинствени етнически групи (64,7%), както и на хора с увреждания (41,2%). В Германия подкрепата на лица от уязвими малцинствени групи не е толкова популярна. Най-висок относителен дял от социалните предприятия в Баден Вюртенберг подпомагат със своята дейност хора с увреждания (75%), както и лица, страдащи от различни зависимости (45%).

В Германия, както и в България използваният труд в социалните предприятия е предимно платен (в 80% от субектите).

Независимо, че над 90% от социалните предприятия у нас отговарят на изискването за устойчивост (приходите им са стабилни или се увеличават), делът на предприятията, в които се регистрира положителна тенденция (9%) е незначителен в сравнение с Германия (45%).

Цели и мотиви за изграждане на социални предприятия

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Като основна цел за създаване на социалните предприятия в България се откроява икономическото развитие чрез създаване на заетост и подобряване на благосъстоянието на подпомаганите целеви групи. Основна цел за създаване на социалните предприятия в Германия е трудовата интеграция и осигуряването на заетост на лица от уязвими социални групи. Създаването на по-голяма част от социалните предприятия в България и в Германия е насочено към едновременното постигане на няколко цели, насочени както към стимулиране заетостта и преквалификацията на лица от уязвими групи, така и към подобряване на условията за живот в районите, в които тези лица живеят.

При изследване на мотивацията за създаване на социалните предприятия в България и Германия резултатите са сходни. Водещ мотив е проявата на добра воля и социална отговорност, произтичаща от фирмената мисия. Същевременно мотивацията на заетите в социалните фирми лица за участие в организираните от предприятията дейности, като цяло е много висока.

Инициативата за стартиране на дейността на 85% социалните предприятия в България принадлежи на съответните общини, което е обяснимо предвид факта, че основна част от социалните предприятия у нас са общински. В Германия почти половината от анкетираните лица посочват, че инициативата за създаване на социалните предприятия е на частни организации, църковни организации, студентска общност, родителски организации и др.

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Финансиране на дейността на социалното предприятие

Дейността на социалните предприятия в България преимуществено се финансира от средства по европейски проекти и програми, общински бюджет и дарения. Слабо застъпено е финансирането със собствени за предприятието средства, акумулирани от основната дейност на организацията, към която функционира предприятието. Това отново намира обяснение във високия дял на предприятията у нас, които са общински структури.

Финансирането на дейността на социалните предприятия в България е основно от външни източници, като близо 80% от използваните средства са от външни програми и дарения. Съотношението между вътрешните и външните източници на финансиране в Германия е различно. Преобладаваща част от средствата там са от приходи от дейността на социалните предприятия.

Раздел 4. Сътрудничество на социалните предприятия

По отношение на сътрудничеството се установяват диаметрално противоположни практики в България и Германия. Преобладаваща част от социалните предприятия в България (над 82%) не членуват в асоциации на социалните предприятия. Противоположно на тях, 90% от социалните предприятия в провинция Баден Вюртенберг са членове в обединения. Това дава основание да се достигне до извод,

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

че социалните предприятия у нас не се възползват от възможностите за сдружаване по между си и вероятно не познават в достатъчна степен ползите от подобно сътрудничество.

Висок относителен дял на социалните предприятия в България никога или инцидентно сътрудничат с други социални предприятия в страната и чужбина, с представители на държавната администрация, асоциации на социалните предприятия и браншови организации. Същевременно сътрудничеството им с представители на общинската администрация е високо, защото преобладаваща част от социалните предприятия у нас са регистрирани като общински структури.

За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия сътрудничат активно както със социални фирми в страната и чужбина, с държавната и с общинската администрация, с асоциация (обединение) на социалните фирми и с браншови организации. Социалните предприятия и в двете страни като цяло определят значението на подобни контакти като необходимо във висока и в много висока степен. Прави впечатление, че социалните фирми у нас поставят по-висок приоритет на потенциалното си сътрудничество с подобни предприятия в чужбина, отколкото в България. Обратното, социалните фирми в Германия разглеждат като по-важно сътрудничеството си със сродни организации в страната.

Като цяло по-високо се оценява необходимостта от сътрудничество в Германия, отколкото в България. Изключение прави сътрудничеството с общинската администрация у нас, което

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

поради статута на социалните предприятия, е оценено като много необходимо.

За разлика от България, където предприятията се подпомагат основно от общинската администрация, в Германия в много висока степен дейността на социалните фирми се подпомага не само от общинската и държавната администрация, но и от страна на асоциации на подобни предприятия.

За изследваните организации в България в най-висока степен мотив за сътрудничество и/или коопериране с други социални предприятия се явява възможността за партньорство с цел получаване на финансиране по Европейски програми. Следващи по степен на важност са възможността за обмяна на опит при разработване на проекти по такива програми, обмяната на опит в областта на управлението и производството (респективно осъществяването на услуги).

Възможността за съвместно финансиране по европейски програми и обмяната на опит при кандидатстване по проекти към тях е от първостепенно значение и за изследваните предприятия в Германия. Те обаче оценяват по-високо възможността за обмяна на опит в областта на производството (респ. услугите) и управлението в сравнение със социалните фирми в България.

Висок относителен дял на социалните предприятия в България и в изследваната провинция в Германия планират сътрудничество с други социални фирми в страната през следващата година. Това се

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

отнася в по-висока степен за социални предприятия със същата, отколкото с друга специализация.

От коопериране (сътрудничесто) с други социални фирми в чужбина, се интересуват значителна част от социалните предприятия в България и Германия. Интересът отново е по-висок за сътрудничество със социални фирми по хоризонтала (посочва се от близо 62% от респондентите у нас и 55% от респондентите в Германия). В по-висока степен от сътрудничество със социални фирми в чужбина се интересуват социалните предприятия в България, отколкото тези в изследваната територия в Германия.

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Приложение - Анкетна карта

Целта на настоящата анкета е да се проучи и анализира дейността на социалните предприятия на територията на Р. България и други европейски държави (в т.ч. взаимодействието между тях и перспективите за сътрудничество) и възможностите за изграждане на социални кооперативи в България.

Под социално предприятие в случая се разбира стопанската дейност, развивана от юридическо лице, имаща изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи.

За целите на настоящото проучване, под социален кооператив се разбира сдружение на физически и/или юридически лица (в т.ч. социални предприятия), които чрез взаимопомощ и сътрудничество осигуряват търговска дейност, насочена към задоволяване на социални и/или икономически интереси на определени групи от населението.

Молим Ви да отговорите на всички въпроси с цел цялостното техническо обработване на събраните данни. Всички данни ще бъдат обработени съвместно.

Отбележете с „X” в квадратчето, където е необходимо.

Предварително Ви благодарим!

РАЗДЕЛ 1. ПРОФИЛ НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

1. На територията на коя (кои) община/и функционира представляваното от Вас социално предприятие? (Моля, посочете наименованието на общината/общините)

.....

2. Какъв е правният статут на юридическото лице към което функционира социалното предприятие? (Моля, посочете статута на юридическото лице)

.....

3. През коя година започва дейност представляваното от Вас социално предприятие? (Моля, посочете годината от която ЮЛ осъществява дейност/и, спрямо лица от уязвими групи)

.....

4. В коя от изброените области осъществява дейността си представляваното от Вас социално предприятие? (Възможно е да посочите повече от един отговор)

- Социални услуги
- Здравни услуги
- Обучение и образователни услуги
- Осигуряване на заетост на лица в неравностойно положение
- Производство и/или търговия
- Консултантски услуги
- Осъществяване на информационни и/или превенционни кампании сред населението
- Друга дейност (посочете каква).....

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

5. **Какъв е общият брой заети лица във Вашето социално предприятие, включително заетост на лица в неравностойно положение?**
(Моля, посочете с цифра техният брой)

Общ брой заети лица ..... в.т. лица в неравностойно положение
.....

6. **Ако Вашето предприятие осигурява заетост на лица в неравностойно положение, в коя сфера (кои сфери) на дейност са ангажирани?** *(Възможно е да посочите повече от един отговор)*

- Социални услуги
- Здравни услуги
- Обучение и образователни услуги
- Осигуряване на заетост на лица в неравностойно положение
- Производство и/или търговия
- Консултантски услуги
- Осъществяване на информационни и/или превенционни кампании сред населението
- Друга дейност *(посочете каква)* .....

7. **Към подпомагане на кои целеви групи от населението е насочена дейността на Вашето социално предприятие?**

(Възможно е да посочите повече от един отговор)

- Хора с увреждания и други социално изключени лица
- Възрастни хора
- Представители на уязвими малцинствени етнически групи
- Лица, напускащи специализирани институции за предоставяне на социални услуги
- Лица, страдащи от различни зависимости
- Бивши затворници
- Представители на различни общности, заети в социалните предприятия, кооперациите и специализираните предприятия за хора с увреждания
- Население в отдалечени райони
- Друга група лица *(посочете каква)* .....

8. **Моля, посочете прилага ли се в социалното Ви предприятие доброволчески труд и ако да, какъв е приблизителният относителен дял на лицата, за които това се отнася от общия брой заети в социалното предприятие лица?**

(Моля, посочете само един отговор)

- Не се използва доброволчески труд
- Използва се предимно доброволчески труд
- Използва се предимно платен труд
- Приблизително равно съотношение между платен и доброволчески труд

9. **Как се изменят приходите от дейността на Вашето социално предприятие за последните 3 години?**

(Моля, посочете само един отговор)

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

- Повишават се всяка следваща година
- Постоянни са
- Понижават се всяка следваща година

РАЗДЕЛ 2. ЦЕЛИ И МОТИВИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ВАШЕТО СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

10. За всяка от изброените възможни цели за създаване, посочете в каква степен се отнася (не се отнася) за Вашето социално предприятие (Моля посочете Вашето мнение за всяка цел)

Програмна цел	Напълно се отнася	До известна степен се отнася	Изобщо не се отнася	Без мнение
1. Икономическо развитие – чрез създаване на заетост и подобряване благосъстоянието на целевите групи				
2. Трудова интеграция – чрез осигуряване на заетост на лица от уязвими групи				
3. Квалификация и преквалификация на работна сила				
4. Социална устойчивост – предоставяне на конкретни услуги или други форми на пряка подкрепа на лица от уязвими групи, с цел ефективното им социално включване				
5. Друга цел (моля посочете каква)				

11. Каква беше мотивацията Ви да създадете управляваното от Вас социално предприятие? (Моля посочете Вашето мнение за всеки ред от таблицата)

Мотив за създаване	Напълно се отнася	До известна степен се отнася	Изобщо не се отнася	Без мнение
1. Проява на добра воля – социална отговорност, произтичаща от фирмена мисия				
2. Привилегирован режим на финансиране (заеми, субсидии, проектно финансиране и т.н)				
3. Преразпределяне (диверсификация) на доходите между различни дейности (ако има такива)				
4. Акумулиране на средства за изпълнение на социални цели				
5. Финансова сигурност				
6. Финансова независимост				

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

7. Друга цел (моля посочете каква)

.....

12. Според Вас, доколко заетите във Вашето социално предприятие лица са мотивирани да участват в организираните от него дейности?

(Моля посочете само един отговор)

- Мотивирани са в много висока степен
- Мотивирани са до известна степен
- Мотивацията е слаба

13. По инициатива на коя (кои) от изброените организации и/или групи лица е стартирала дейността на социалното предприятие?

(Възможно е да посочите повече от един отговор)

- Местна общност
- Социална група
- Професионална група
- Държавата
- Общината
- Организацията, към която функционира социалното предприятие
- Друга група лица и/или организация (посочете коя).....

РАЗДЕЛ 3. ФИНАНСИРАНЕ ДЕЙНОСТТА НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

14. За всеки от изброените възможни източници, посочете в каква степен се отнася (не се отнася) за финансирането на дейността на Вашето социално предприятие (Моля посочете Вашето мнение за всеки източник на финансиране)

Източник на финансиране	Напълно се отнася	До известна степен се отнася	Изобщо не се отнася	Без мнение
1. Приходи, реализирани от основната дейност на организацията, към която функционира социалното предприятие				
2. Държавен бюджет				
3. Общински бюджет				
4. Европейски проекти и програми				
5. Дарения				
6. Друг финансов източник (моля посочете какъв)				

15. Моля, посочете какво е приблизителното съотношение между вътрешните и външните източници на финансиране на дейността на Вашето социално предприятие?

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

(Моля, посочете само един отговор)

- Предимно **външни** източници на финансиране (програми, дарения и др.)
- Предимно **вътрешни** източници на финансиране (собствени приходи)
- Приблизително **равно съотношение** между вътрешните и външните източници на финансиране

РАЗДЕЛ 4. СЪТРУДНИЧЕСТВО НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

16. Членува ли Вашето социално предприятие в асоциация (обединение) на социални предприятия?

- Да
- Не

17. Колко често Вашето социално предприятие си сътрудничи със следните институции / организации?

(Моля посочете Вашето мнение за всеки от редовете в таблицата)

Институции / организации	Никога	Инцидентно	Постоянно
1. Други социални предприятия в страната			
2. Други социални предприятия в чужбина			
3. Общинска администрация			
4. Държавна администрация			
5. Асоциация (обединение) на социални предприятия			
6. Браншови организации			

18. В каква степен Вашето социално предприятие има необходимост от коопериране (сътрудничество) с други институции / организации?

(Моля посочете Вашето мнение за всяка институция и организация)

Институции / организации	Няма необходимост	В ниска степен	Във висока степен	В много висока степен
1. Други социални предприятия в страната				
2. Други социални предприятия в чужбина				
3. Общинска администрация				

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

4. Държавна администрация				
5. Асоциация (обединение) на социални предприятия				
6. Браншови организации				

19. В каква степен според Вас изброените институции / организации подпомагат дейността на Вашето социално предприятие? (Моля посочете Вашето мнение за всяка институция и организация)

Институции / организации	Не подпомагат	В ниска степен	Във висока степен	В много висока степен
1. Други социални предприятия в страната				
2. Други социални предприятия в чужбина				
3. Общинска администрация				
4. Държавна администрация				
5. Асоциация на социалните предприятия				
6. Браншови организации				

20. В каква степен всяко от изброените предимства би Ви мотивирало за коопериране с други социални предприятия? (Моля посочете Вашето мнение за всеки вид)

Вид	Не ни мотивира	Мотивира ни слабо	Мотивира ни силно	Мотивира ни много силно
1. Обмяна на опит в областта на осъществяваните услуги и/или производството				
2. Обмяна на опит в областта на управлението				
2. Съвместен маркетинг				
3. Обмяна на опит при разработване на проекти по Европейски програми				
4. Партньорство при закупуване и/или използване на дълготрайни активи				
5. Партньорство за получаване на финансиране по Европейски проекти и програми				

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

21. Планирате ли коопериране (сътрудничество) с други социални предприятия в страната през следващата година?

(Възможно е да посочите повече от един отговор)

- Не планираме коопериране (сътрудничество)
- Да, със социални предприятия със същата специализация
- Да, със социални предприятия с друга специализация

22. Планирате ли коопериране (сътрудничество) с други социални предприятия в чужбина през следващата година?

(Възможно е да посочите повече от един отговор)

- Не планираме коопериране (сътрудничество)
- Да, със социални предприятия със същата специализация
- Да, със социални предприятия с друга специализация

РАЗДЕЛ 6. НАГЛАСИ ЗА УЧАСТИЕ В СОЦИАЛЕН КООПЕРАТИВ

23. За всеки от изброените възможни мотиви за изграждане и/или участие в социален кооператив, посочете в каква степен се отнася (не се отнася) за Вашето социално предприятие? (Моля посочете Вашето мнение за всеки мотив)

Мотив	Напълно се отнася	До известна степен се отнася	Изобщо не се отнася	Без мнение
1. Създаване на заетост и подобряване благосъстоянието на целеви групи лица				
2. Подобряване качеството на живот на населението в района, в който функционира социалния кооператив (изграждане и поддържане на инфраструктура, зони за отдих и др.)				
3. Трудова интеграция – чрез осигуряване на заетост на лица от уязвими групи				
4. Развитие на бизнес ориентирано социално предприемачество				
5. Квалификация и преквалификация на работна сила				
6. Социална устойчивост – предоставяне на конкретни услуги или други форми на пряка подкрепа на лица от уязвими групи, с цел ефективното им социално включване				
7. Друг мотив <i>(моля посочете какъв)</i>				

24. Според Вас в каква степен всеки от следните типове социални кооперативи би мотивирал Вашето социално предприятие за участие? (Моля посочете Вашето мнение за всяко твърдение)

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Тип социален кооператив	Не ни мотивира	Мотивира ни слабо	Мотивира ни силно	Мотивира ни много силно
1. Социален кооператив, оказващ широк спектър от социални услуги.				
2. Социален кооператив, непосредствено свързан с пазара на труда и по-конкретно осигуряване на заетост на лица от уязвими социални групи.				
3. Социален кооператив, осигуряващ подкрепа на широк кръг, не само уязвими социални групи				

25. Според Вас каква е необходимостта от изграждане и развитие на социални кооперативи в България като цяло?

(Моля, посочете само един отговор)

- Няма необходимост
- По-скоро ниска необходимост
- По-скоро висока необходимост
- Много висока необходимост

26. Как оценявате перспективите за изграждане и развитие на социални кооперативи в България като цяло?

(Моля, посочете само един отговор)

- Категорично негативни
- По-скоро негативни
- По-скоро позитивни
- Много позитивни

27. Наименование на социалното предприятие (ЮЛ): .....

28. Позиция на лицето, попълнило анкетата: .....

29. Тел./ факс: .....

30. Email: .....

31. Сайт: .....

Благодарим Ви за участието!

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз